

Obrazloženja Priznanja Hrvatskog muzejskog društva za 2014. godinu

S obzirom na brojnost i kvalitetu pristiglih prijava, Ocjenjivački sud odlučio je dodijeliti i posebna Priznanja sljedećim kandidatima:

1. Priznanje za realiziranu izložbu dodjeljuje se izložbi **Čovjek i more : ribarstvo**, autorice **Ivane Vuković**, Etnografski muzej Split

Realizaciji izložbe *Čovjek i more: ribarstvo* autorice Ivane Vuković prethodilo je višegodišnje istraživanje ribarstva na dalmatinskom području, pri čemu su provedeni intervjui s mnogim ribarima i njihovim obiteljima. Stručno su obrađeni svi predmeti skupine ribarstva iz fundusa Muzeja, kao i muzejski arhiv i fototeka.

Izložba je realizirana kroz pet tema. Prva tema priča o *kalafatu* i izradi tradicijskih brodova – leuta, gajete, guca i copula. Riječ je o zanatu koji danas nalazimo samo u tragovima, dok su ranije kalafati i brodogradilišta bili svojevrsnim zaštitnim znakom Jadrana. Sljedeća tema obrađuje mrežu kao osnovni ribolovni alat, tehnike izrade, upotrebe i održavanja mreža. Kompleksna cijelina *lova pod sviću* predstavljena je u trećoj temi, od lova za osobne potrebe do masovnog i organiziranog lova na srdele te višestoljetne bitke između vlasnika potegača i malih stajaćica za lov na srdele. Sljedeća tema obuhvaća cijeline koje posjetitelje upoznaju s načinima konzerviranja srdele i tvornicama za preradu ribe, zatim s manjim ribolovnim alatom za osobnu upotrebu, lovom i korištenjem koralja i tradicijskim tehnikama vađenja spužvi te na kraju s kultom sv. Nikole. Posljednja tema predstavlja svojevrsan iskorak jer prikazuje tradicijski ribolov i lov žaba na slatkim vodama zaleđa Dalmacije, koji, iako nije dostigao značaj i ekonomske razmjere morskog ribarstva, ima neizmjereno značenje u životu stanovnika dalmatinskog zaleđa.

Osim izložbom, stručno bavljenje temom ribarstva rezultiralo je popratnom dvojezičnom publikacijom na 197 stranica s mnoštvom fotografija autorice Ivane Vuković i s nekoliko tekstova gostujućih autora.

Priređena je i popratna pedagoška publikacija namijenjena predstavljanju teme najmlađoj publici: *Ribarska avantura* muzejske pedagoginje Vedrane Premuž Đipalo, kojom je osmišljen i niz edukativno-pedagoških radionica prilagođenih djeci od vrtićkog do srednjoškolskog uzrasta.

Etnografski muzej Split od svojega osnutka do danas nije priredio izložbu koja tematizira povezanost lokalnog stanovništva s morem, te se izložbom *Čovjek i more: ribarstvo* željelo predstaviti i interpretirati jedan dio te bogate i složene veze, tradicijsko ribarstvo područja Dalmacije. Uz samu izložbu nametnuo se još jedan cilj, a to je akvizicija „ribarskih“ predmeta koji su trajno obogatili fundus Muzeja. U zbirkama Etnografskog muzeja Split uglavnom se nalaze predmeti od tekstila, dok su veći predmeti, ponajprije zbog malih i neodgovarajućih čuvaonica, uglavnom izostavljeni iz plana prikupljanja. S prikupljanjem se započelo istovremeno sa stručnom obradom teme, te se ono podudara s općom politikom akvizicije predmeta za potrebe novog stalnog postava Muzeja. Kao i većina etnografskog materijala, ovi su predmeti uglavnom korišteni do samih granica iskoristivosti; oni koji su sačuvani danas su u upotrebi ili su izvan svoje primarne funkcije te u oba slučaja imaju veliku emotivnu vrijednost za pojedinca, a tržišnu u okvirima zajednice. Iz tih razloga prikupljeni predmeti predstavljaju izrazito i trajno obogaćivanje fundusa.

Zbog svega navedenog Priznanje za realiziranu izložbu u 2014. godini dodjeljuje se izložbi *Čovjek i more: ribarstvo*, autorice **Ivane Vuković** uz čestitke Etnografskom muzeju Split. (predlagatelj: Etnografski muzej Split)

2. Priznanje za provedenu restauraciju muzejske građe Ocjenjivački sud dodjeljuje **Sladani Latinović**, Arheološki muzej u Zagrebu

U stalnom postavu Pretpovijesnog odjela Arheološkog muzeja u Zagrebu izložen je dio predmeta izrađenih od jantara, dok se u čuvaonici Muzeja čuvaju izuzetne količine jantara koje je u proteklih 5 godina sistematski obradila restauratorica Sladana Latinović.

Jantar je fosilizirana smola čije se nastajanje mjeri u milijunima godina, a u naše krajeve stiže trgovačkim putovima s Baltika prije više od 2500 godina. Sastavni je dio Japodske kulture u sklopu koje je obrađivan i nošen te je kao popudbina dio grobnog inventara Japoda kojih su arheološka istraživanja započela prije više od 100 godina, otkada se nalazi pohranjuju u Muzej.

Jantar je obično poluproziran i najčešće u spektru od žute do tamnosmeđe boje, dok mu je površina glatka i sjajna. Uslijed promjena mikroklimatskih uvjeta i oksidacije jantar gubi sjaj i prozirnost, a površinski sloj se pretvara u koru te puca.

Brojka od dvjestotinjak inventarnih brojeva ne govori dovoljno, s obzirom na to da se pod pojedinim inventarnim brojevima skrivaju niske ogrlica koje u sebi sadrže po stotinjak zrna ili ulomci koji se također broje u stotinama, te je stoga ukupan broj pojedinih obrađenih elemenata višestruko veći i prelazi brojku od 4000 pojedinačnih

elemenata. Nije zanemariva niti činjenica da su pojedini predmeti veličine tek nekoliko milimetara.

Restauratorica Slađana Latinović je i diplomirani arheolog te je u suradnji s voditeljicom Japodske zbirke, muzejskom savjetnicom Lidijom Bakarić, uspjela izraditi putem analogija i proučavanjem pojedinih zrna jantara (perli i razdjelnika) i moguće rekonstrukcije pojedinih predmeta; tu se posebno ističe pektoral sastavljen od 650 zrna jantara iz groba 63 s lokaliteta Kopolje.

Uz brižne konzervatorsko-restauratorske zahvate Slađana Latinović je posvetila pažnju i izlaganju jantara, njegovom smještaju i osvjetljenju, kako bi njegova ljepota bila vidljiva svima.

Dugogodišnji rad bilo je moguće vidjeti na izložbama *Sin boga Sunca* (2010., Arheološki muzej u Zagrebu), *Jantar i koralji* (2012., Arheološki muzej u Zagrebu; Muzej Cetinske krajine u Sinju) i *Japodi, nedovoljno poznati narod* (2014., Montpellier – Lattes, Francuska i 2014./2015., Girona – Barcelona, Španjolska).

Slađana Latinović je uspješno savladala vještinu restauracije i konzervacije tog izuzetnog materijala te je arheološka i muzejska struka dobila stručnjaka koji se bavi tim, u našem prostoru rijetkim i dragocjenim materijalom. Svojim radom omogućila je da posljednje četiri izložbe vezane uz Japodsku zbirku, od kojih su posljednje dvije prezentirane tijekom 2014. godine u dva europska grada, prikažu reprezentativan materijal većinom iz čuvaonice Arheološkog muzeja u Zagrebu.

Zbog svega navedenog Priznanje za restauraciju organskog materijala – jantara iz fundusa Pretpovijesnog odjela Arheološkog muzeja u Zagrebu dodjeljuje se **Slađani Latinović**, Arheološki muzej u Zagrebu. (predlagatelj: Stručno vijeće Arheološkog muzeja u Zagrebu)

3. Priznanje za provedeni istraživački rad koji je rezultirao stručnom publikacijom u 2014. godini Ocjenjivački sud dodjeljuje autorima **Mariu Buletiću i Dariu Marušiću** te izdavaču Etnografskom muzeju Istre za istraživački rad koji je rezultirao izdanjem ***Istarski tradicijski instrumenti iz fundusa Etnografskog muzeja Istre***.

Kustos Mario Buletić i etnomuzikolog Dario Marušić pristupili su iscrpnom istraživačkom radu koji je prethodio samoj objavi publikacije. Terenskim istraživanjem dokumentirane su razne faze izrade tradicijskih instrumenata te su napravljeni intervjui s izrađivačima, na temelju čega su zatim izrađeni i kratki videozapisi. Prikupljen je i manji broj novih predmeta te arhivske dokumentacije koja obogaćuje dosadašnji muzejski

fundus. Stotinjak glazbala iz muzejske zbirke nanovo je obrađeno, fotografirano i grafički obrađeno.

Metodologija stručne obrade glazbala detaljno je pojašnjena u publikaciji kao korisna pomoć muzealcima i etnoorganolozima, a detaljno prikazane mjere izmjerene preciznim instrumentima mogu poslužiti kao baza za izradu novih glazbala na primjeru onih starijeg datuma koja su dijelom zbirke. Istovremeno, velika pažnja se pridala i nematerijalnim aspektima tradicijskih glazbala uz uključivanje i iskustava graditelja instrumenata u samu publikaciju. Pripremljen je i zvučni zapis didaktičkog karaktera koji na jednostavan način, putem glazbenih primjera, upoznaje čitatelja sa specifičnostima svakog pojedinog glazbala i glazbenih praksi u Istri općenito. Publikacija je poslužila i da se objavi i jedan manji dio arhivske dokumentacije na tu temu, pohranjene u Institutu za etnologiju i folkloristiku, te se na taj način upozorilo i na bogatstvo postojećeg materijala koji ta institucija posjeduje. Publikacija je zaključena opširnom bibliografijom koja će poslužiti kao temelj za daljnja istraživanja svim zainteresiranima.

Važno je naglasiti kako se aktualizacija ove teme, osim ovom publikacijom, namjerava proširiti i na prevođenje kataloga na engleski i talijanski jezik te se planira digitalno izdanje u obliku interaktivnih mrežnih stranica. Virtualni katalog i virtualna izložba tradicijskih instrumenata Istre otvorit će dodatnu dimenziju publikaciji u vidu multimedijalnih sadržaja, mogućnost nadogradnje, ali i dostupnosti široj publici u Hrvatskoj i inozemstvu.

Zbog svega navedenog Priznanje za provedeni istraživački rad koji je rezultirao stručnom publikacijom u 2014. godini dodjeljuje se autorima kustosu **Mariu Buletiću** i etnomuzikologu **Dariu Marušiću** te izdavaču Etnografskom muzeju Istre za istraživački rad koji je rezultirao izdanjem ***Istarski tradicijski instrumenti iz fundusa Etnografskog muzeja Istre***. (predlagatelj: Etnografski muzej Istre).

4. Priznanje za pedagoško–edukacijski projekt u 2014. dodjeljuje se 15. ljetnoj geološkoj školi autorice **Vlaste Krklec organiziranoj u Muzeju krapinskih neandertalaca.**

Projekt *Ljetna geološka škola* uspješno se provodi od 2000. godine u Muzeju krapinskih neandertalaca i jedini je projekt takve vrste u Hrvatskoj. Autorica projekta je mr. sc. Vlasta Krklec, muzejska savjetnica Muzeja krapinskih neandertalaca i ravnateljica Muzeja Hrvatskog zagorja. Suradnici na projektu su djelatnici Muzeja Eduard Vasiljević, Lorka Lončar Uvodić, Siniša Laginja i Sebastijan Barilar, a veliku pomoć pružaju i studenti geologije i paleontologije. Već prepoznatljiv i kontinuiran

edukativni program organizira se petnaestu godinu zaredom i privlači sve veći broj sudionika i izvan granica Krapinsko-zagorske županije, te je Škola postala međunarodna zahvaljujući polaznicima iz Slovenije. *15. ljetna geološka škola* održana je u zadnjem tjednu mjeseca kolovoza (25. – 29. kolovoza 2014.), a namijenjena je djeci predškolske dobi i osnovnih škola te obuhvaća 60 polaznika. Škola traje pet dana po dva sata, prvi sat obuhvaća edukativni dio, a drugi sat terenski rad.

Svi polaznici upoznaju se s novim stalnim postavom Muzeja, a zatim se posjećuje i Nalazište krapinskih neantertalaca. Pomoću edukativnih programa djeca se susreću s muzejskim eksponatima te rješavaju radne listiće uz prigodnu stručnu literaturu. U likovnim radionicama najčešće se obrađuje djeci omiljena tema dinosaura, dok se tematika geologije i paleontologije obrađuje u radionicama modeliranja u glini. Za najmlađe se organizira i „dino igraonica“ – igre i zabave u kostimima krapinskog pračovjeka.

Rad izvan muzeja odnosi se na terensko istraživanje, prikupljanje stijena, minerala i fosila, njihovo čišćenje uz pripremu za muzejsko čuvanje. Na teren se nosi geološka oprema i pomagala, upoznaje se s pravilima ponašanja na terenu i načinom upotrebe pojedinih pomagala, demonstrira se način korištenja geološkog alata, a pronađene fosilne uzorke ili zanimljive stijene se opisuju, analiziraju i određuju. Posjećuju se i arheološki lokaliteti na Starom gradu i Josipovcu, te obližnje jezero Dolac.

Svaki polaznik po završetku Ljetne geološke škole dobiva mapu sa svojim radovima, diplomu i suvenir krapinskog pračovjeka.

Projektom *Ljetna geološka škola* kroz geološke radionice u muzeju i na terenu želi se potaknuti popularizacija geološke i paleontološke znanosti među djecom, a petnaestogodišnji kontinuitet pokazuje kako interes djece sa svakom novom generacijom raste. Ovim radom ostvaruje se didaktička uloga muzeja, veća komunikacija između muzeja i djece, a također i razvijanje svijesti o potrebi očuvanja kulturne i prirodne baštine.

Zbog svega navedenog Priznanje za pedagoško–edukacijski projekt u 2014. godini dodjeljuje se **15. ljetnoj geološkoj školi** autorice **Vlaste Krklec** organiziranoj u Muzeju krapinskih neandertalaca. (predlagatelj: Muzeji Hrvatskog zagorja)

5. Priznanje izvan kategorija dodjeljuje se **Zavičajnom muzeju „Stjepan Gruber“** za *Akciju spašavanja baštine na poplavljenim područjima županjske Posavine* u lipnju i srpnju 2014. godine.

U lipnju i srpnju 2014. godine Zavičajni muzej „Stjepan Gruber“ iz Županje bio je organizator Akcije spašavanja baštine na područjima ugroženim poplavom, u naseljima Gunja, Račinovci i Rajevo selo. U Akciji je sudjelovalo više od 50 muzealaca iz čitave Hrvatske, a posebno ističemo djelatnike iz Muzeja Brodskog Posavlja, Gradskog muzeja Vukovar, Gradskog muzeja Vinkovci, Muzeja Slavonije Osijek, Muzeja likovnih umjetnosti u Osijeku, Gradskog muzeja Požege, Muzeja Virovitice i Etnografskog muzeja Zagreb. Različite oblike pomoći pružili su i Konzervatorski odjeli Vukovara i Zagreba, Hrvatski restauratorski zavod, Muzejski dokumentacijski centar, Hrvatski državni arhiv, Muzejska udruga Istočne Hrvatske, Hrvatsko muzejsko društvo kao i mnogi volonteri i zaposlenici javnih radova. Također vrijedi spomenuti kako se cijeli projekt spašavanja baštine odvijao uz svesrdnu pomoć i potporu Ministarstva kulture.

Ministarstvo kulture formiralo je Stožer za spašavanje baštine na poplavljenom području. Potom su formirani kompleksni stručni i pomoćni timovi u cilju točnijeg i bržega sakupljanja i evidentiranja cjelokupne baštine, utvrđen obim i stanje oštećenosti te definirani postupci u spašavanju onoga što je sačuvano.

Rad ekipa muzealaca u navedenim selima sastojao se od obilaska ulica i kuća pred kojima bi se uočile veće količine izbačenog otpada na ulicu, posebice onima gdje je ocijenjeno da se nalaze tradicijski i drugi vrijedni predmeti. Potom bi voditelji ekipa potražili vlasnike izbačenih predmeta i obavili informativne razgovore tražeći pristanak da se dio predmeta izdvoji, odveze i sanira za potrebe buduće muzejske zirke.

Drugi dio rada ekipe sastojao se od fotografiranja svakog pojedinog predmeta, ponekad i vlasnika kuće te objekta iz kojih je građa preuzeta uz obvezno pismeno popunjavanje svih potrebnih podataka. Potom bi se predmeti odvozili na sabirališta. U sabiralištima su radile ekipe restauratora koje su bilježile stanje prikupljenih predmeta te radili na ocjeni oštećenja s bilježenjem preliminarnih procjena troškova restauriranja, te su obavili osnovno čišćenje predmeta. Dio tekstilnog materijala odmah je odvezen u restauratorske radionice Etnografskog muzeja u Zagrebu i Hrvatskog restauratorskog zavoda u Ludbregu, dok je prikupljena arhivska građa otpremljena na zbrinjavanje u Hrvatski državni arhiv.

Usporedo s akcijom sakupljanja predmeta odvijala se i akcija obilaska i fotografiranja vrijedne tradicijske arhitekture i šokačkih kuća, pri čemu su velikodušno pomagali i stanovnici sela koji su se zatekli u poplavljenim mjestima.

Zavičajni muzej „Stjepan Gruber“ iz Županje, uz suradnju sa Županijskim i Općinskim stožerom za obranu od poplava, koordinirao je područja i vrijeme na kojima se provodila Akcija. S obzirom na veliko područje sakupljanja formirano je više ekipa koje su usporedo obrađivale različite lokacije, a za sve ekipe bilo je potrebno osigurati prijevoz, različita zaštitna sredstva, pitku vodu i hranu kao i sva potrebna sredstva za

dokumentiranje građe, odvoz građe i njenu privremenu pohranu. Sve te poslove uspješno je obavio Zavičajni muzej „Stjepan Gruber“ iz Županje pod čijom je koordinacijom sakupljeno i dokumentirano više od 3000 različitih etnografskih predmeta, umjetničkih slika te ostale vrijedne kulturno-povijesne građe koja se u dogledno vrijeme planira predstaviti široj javnosti.

Zbog svega navedenog Priznanje izvan kategorija dodjeljuje se **Zavičajnom muzeju „Stjepan Gruber“** za *Akciju spašavanja baštine na poplavljenim područjima županjske Posavine* u lipnju i srpnju 2014. godine . (predlagatelj: Zavičajni muzej „Stjepan Gruber“ u Županji).